

MULTIDISZCIPLINÁRIS KIHÍVÁSOK, SOKSZÍNŰ VÁLASZOK

Number 2

2016

18 57

BGE

On-line tanulmánykötet

Szerkesztette:

VÁGÁNY Judit, PhD – FENYVESI Éva, PhD

Borító: FLOW PR

Kiadja:

**Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari
és Idegenforgalmi Kar, Közgazdasági Intézeti Tanszéki
Osztály**

Felelős kiadó: FENYVESI Éva, PhD

a Közgazdasági Intézeti Tanszéki Osztály vezetője

ISBN 978-615-5607-21-9

2016.

**A CSALÁDI CÉGEK HELYZETE VÁLÁSKOR
AZ ÚJ PTK. TÜKRÉBEN**

**STATUS OF FAMILY COMPANIES
IN CASE OF DIVORCE
ACCORDING TO THE NEW CIVIL CODE**

KERTÉSZ Gábor

Kulcsszavak: házassági vagyonyjog, új Ptk., válás, családi cég, házastársi közös vagyon

Keywords: marriage property right, new Civil Code, divorce, family company, common property of married couple

JEL kód: K36

Összefoglalás

Az együttélés, amely gazdasági kapcsolattal is jár két személy között, az emberiséggel egyidős. Az élet – és a történelem – azt mutatja, hogy időről időre előfordulnak olyan élethelyzetek, ahol a felek életközösségüket megszakítják. Ennek – az európai kultúrából és jogcsoport-régióból ismert kifejezéssel – a válásnak sok esetben a válással érintett két félhez kötődő, de független harmadik személyek is érintettjei. Közbehelyesítő megállapítás, hogy „a gyermeket viseli meg legjobban a válás”. A cégtulajdonos-ügyvezetőknek pedig gyakori mondása, hogy „a cégem olyan, mintha a gyerekeim lenne”. Az alábbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy milyen sors vár a családi cégre váláskor. A kérdést a 2013. évi V. törvény (továbbiakban: új Ptk.) szabályozza. A szabályozás a vizsgált kérdéskörben alapvetően nem hoz forradalmi változásokat, sok esetben az elmúlt évtizedek bírói gyakorlata által kialakított elveket kodifikálja tételes jogszabályi rendelkezésben. Teljesen új megoldásokat nem vezet be, csak ami a rendszerből logikusan következik. Figyelemmel az új Ptk. alkalmazásának eddigi alig kettő éves időtartamára, általános, elvi elvi következtetéseket nem lehet levonni, mivel a törvénynek még túlságosan kicsi a gyakorlata, hogy ebből a néhány esetből megalapozott elemzést lehessen készíteni.

Abstract

In Hungary civil divorce is possible since the Marriage Act of 1894. Before this date churches handled this question according to their own internal law, there was no state rule for it. The own laws of churches did not deal with marriage property right, we can find some examples for it only in some city laws of the Middle Ages. The question was reregulated in the Family Law of 1952 that has been significantly modified before the new Civil Code of 2013 came into force.

After the "system change" several family companies were based that were regulated upon the rules of the Company Act. The legislator did not create separate rules for companies owned by married couples, this case was defined in the jurisdiction. The new Civil Code handles company law and marriage law in one act, but in separate books of the act. In the book handling company law there are regulations at some paragraphs about the common owned company in case of a divorce. In this article I examine how this regulation changes the practice of the last decade in jurisdiction.

Történeti áttekintés

A válásnak komoly szakirodalma és ítélkezési gyakorlata volt a római köztársaságban és később a császárságban. A keresztény vallás viszont a válás fogalmát nem ismerte, álláspontja szerint „amit² Isten egybekötött, ember szét ne válassa!” (Mt. 19,6). Így a kereszténységnek a Római Birodalom államvallásává válásától³ bő ezer évig (380-1517) az európai kultúrkörben a válás ismeretlen fogalom volt, ezt a jogintézményt a reformáció⁴ hozta vissza a jog világába.

Magyarországon a XVI. századtól egyes városok városi törvénykönyveiben jelent meg a válás jogintézménye, ami csak az adott városokban polgárjoggal rendelkező városi polgárokra vonatkozott. Magyarország – akkori nevén Magyar Királyság – valamennyi polgára számára a válást országosan egyező feltételekkel először az 1894:31. tc. teremtette meg – ezt megelőzően az egyes városi jogkönyvek és az egyes reformált egyházak saját egyházi joga rendezte a kérdést. Innentől kezdve a magyar

jogrendszernek is állandó részévé vált a válásra vonatkozó szabályrendszer. Ez a törvény egészen a második világháború végéig hatályban maradt, bár természetesen voltak a válással és a házassági vagyoni joggal kapcsolatos rendelkezések a nagy szakmai felkészültséggel számos jogtudós által készített, de elfogadásra sosem került Magánjogi törvényjavaslatban.

Később az 1946:12. tc. szabályozta ismét átfogóan a házasság – és ennek révén a válás – kérdését, majd a szocialista átmenet után az 1952. évi IV. tv. (továbbiakban: Csjt.) szabályozta újra a kérdést az új, szocialista életviszonyok között. A Csjt. eredeti szövege a házassági vagyoni joggal ideológiai okokból nem igazán foglalkozott, mivel az irányadó doktrína szerint az aktuális szocialista államrend csak egy átmenet a remélhetőleg mielőbb megvalósuló kommunista rendszer felé, amely rendszerben a magántulajdon már nem létezik. A Csjt. végül – még a rendszerváltozás előtt két átfogó novellás és a rendszerváltás után számos kisebb módosítással – egészen 2014. március 15-ig, az új Ptk. hatályba lépéséig hatályában fennmaradt. Ez a két, még a szocialista rendszer idején elfogadott Csjt. novella hozta be a Csjt-be a házassági vagyoni jog rendszerét. Az első, 1974-es novella teremtette meg a Csjt. keretében a közös vagyoni, külön vagyoni és a vegyült vagyoni fogalmait. Ezek a fogalmak a Csjt. előtti házassági vagyoni jogban ismert és a gyakorlat által alkalmazott fogalmak voltak, de a Csjt. eredeti koncepciója száműzte őket, mint meghaladandó „burzsoá csökevényeket”.

1974-re viszont már a hivatalos politika is belátta, hogy a szocializmus állapotában sokáig marad az ország és a kommunizmus eljövetele a távoli jövőbe tolódott ki, ezért elfogadta annak szükségességét, hogy a házassági vagyoni jogot törvényileg szabályozza. A második Csjt. novella 1986-os megszületésekor már teljesen más ideológiai és gazdasági szelek fújtak és a '80-as években egyre több mintát vett át a szocialista jogrendszer a „halódó kapitalista Nyugattól”. Így tért vissza a magyar jogrendszerbe 1987. július 1-i hatállyal a házassági vagyoni jogi szerződés jogintézménye és alapvetően a Csjt. egész szabályrendszere diszpozitívává vált. A rendszerváltás után gomba módra szaporodtak a kis családi vállalkozások. A vállalkozó házaspárok közötti válásokra pedig a szocialista rendszerben született szabályok hamar nehezen alkalmazhatók lettek. Hiába született számos kisebb Csjt. módosítás, miközben a Legfelsőbb Bíróság Kollégiumi állásfoglalásokkal irányította a bírói gyakorlatot; a gyakorlat sokáig csak várt egy az egész házassági jogot átfogóan szabályozó – jogászai kifejezéssel kódex – törvényre, ami hosszú jogi szakmai és politikai viták után az új Ptk. IV. Családjog című könyvében jelent meg.

Házassági vagyoni jog

A házasságot, függetlenül attól, hogy a házaspár milyen ideológiát, életszemléletet vallanak, megkötésekor mindkét fél hosszú távú – kevés kivételtől eltekintve élethosszig tartó – kapcsolatnak⁵ vélelmezi, ezért figyelemmel a hosszú időtávra, elengedhetetlen a házaspár vagyoni kapcsolatait rendezni. A kérdést jogilag a házassági vagyoni jog tudja rendezni. A világban több eltérő – a legtöbb ország jogrendszerében egymás mellett

több – vagyoni jogi rendszer alakult ki, melyek közül a házaspár választhatja ki a számukra megfelelőt. A legtöbb jogrendszer lehetővé teszi, hogy a felek a házasság alatt is megváltoztathassák vagyoni jogi rendszerüket. Viszont ha a felek nem jelölték ki saját külön rendszert, és valamilyen élethelyzet miatt jogalkalmazói – bírósági eljárásbeli – közreműködésre van szükség, a bíróság az egyik – a jogalkotó által preferált – rendszer alkalmazásával dönti el a kérdés (új Ptk. 4:34.§).

A házassági vagyoni jogi rendszereknek hagyományosan öt típusa (Kőrös, 2001.) alakult ki:

1. Teljes vagyoni összesítő rendszer: a házastársak valamennyi vagyoneleme (házasságkötéskor meglévő és később szerzett is) közös vagyon lesz, minden közös vagyon, a feleknek nincs különvagyona.
2. Szerzeményi közösségi rendszer: a házasságkötés előtt szerzett vagyon külön vagyon, viszont a házasságkötés után bármely fél által külön, vagy közösen szerzett vagyon közös vagyon.
3. Értéktöbbleten alapuló szerzeményi közösség: a házasság alatt mindkét fél önállóan gazdálkodik saját vagyonával, azonban ha elszámolásra kerül sor, mindkét fél vagyonának összeszámolásakor meg kell nézni, hogy a házasság ideje alatt melyik fél vagyona gyarapodott nagyobb mértékben és a közös szerzeménynek ez az értéktöbblet (az egyik házaspár vagyonának a másik házaspár vagyonának az elszámolás időpontjában meglévő értékét meghaladó része) minősül.
4. Reálszerzésen alapuló közszerzemény: a házasság alatt a felek által (külön külön és közösen) szerzett vagyontárgyak, vagyonelemek minősülnek közszerzeménynek.
5. Teljes vagyoni elkülönítés: a felek között semmilyen vagyoni közösség nincs, minden fél önállóan gazdálkodik saját vagyonával, amik között az életközösség befejezésekor sincs elszámolás. A rendszer specialitása, hogy a közös háztartás vezetése és a közös gyermek nevelése tekintetében sincs közös alvagyon, ezt a felek külön (eseti vagy hosszabb távra szóló) megállapodása rendezzi.

A felsorolt rendszerek csak elvi alapot jelentenek, ezt finomítják még az egyes rendszereket jogszabályaikban leíró államok, és végül a legfontosabb – tulajdonképpen házassági vagyoni jogi szerződésben megírt – a felek által a saját kívánalmaik szerint egyedi esetre formált rendszer lesz, ami az esetek döntő részében nem vegytisztán a felsorolt öt rendszer valamelyike, hanem azok különböző arányú vegyítéseként jelenik meg.

A magyar jogalkotó a házassági vagyoni közösséget (új Ptk. 4:34.§) tekinti törvényes vagyoni jogi rendszernek, amit akkor alkalmaz a bíróság, ha a felek más rendszerben nem állapodtak meg. Ezt a rendszert a bírói gyakorlat már a rendszerváltás előtt kialakította

és azóta folyamatosan fejlesztette, de konkrét normaszövegben az új Ptk. előtt nem jelent meg. Eszerint a vagyonszövetség a felek között az életközösség kezdetétől⁶ áll fenn, beletartozik az életközösség alatt együttesen és külön-külön szerzett vagyon (értve itt mind a vagyonnövekményt, mind a tartozásokat), a felek különvagyonának a vagyonszövetség alatt keletkezett haszna (új Ptk. 4:37.§). Házasság esetén a vélelem az adott vagyontárgy közös vagyoni illetősége mellett szól, a közös vagyon a házastársakat osztatlanul és egyenlő arányban illeti meg.

A házassági vagyonszövetségnél (az adott házasság által használt vagyonszövetségtől függetlenül) fontos két fogalom: a házassági vagyonszövetség és a közös tulajdon elhatárolása. Első ránézésre egy kívülálló harmadik személy egy vagyontárgyról nem tudja eldönteni, hogy az közös tulajdonú, vagy házassági vagyonszövetségbe tartozik. A két jogintézménynek viszont több hasonlósága mellett nagyon fontos különbségei vannak, amikkel sok esetben az érintett kívülálló későn szembesül. A kardinális eltérés a két jogintézmény között, hogy házassági vagyonszövetség esetében a két házastárs a vagyontárggyal csak közösen, együtt tud rendelkezni, vagyis hiába harmadik személy felé csak az egyik házastárs jelenik meg a jognyilatkozat tevőjeként, azt ő csak házastársa beleegyezésével teheti meg, amely azonban nincs semmiféle alakszerűséghez kötve. A forgalom biztonsága érdekében viszont a hozzájárulás megadott voltát vélelmezni kell, amit a másik házastárs csak szerződési partnerhez intézett tiltakozással tud megdönteni (új Ptk. 4:46.§).

Egy másik fontos különbség, bár a gyakorlatban kevés relevanciával rendelkezik: a „túlhasználat” kérdése. Közös tulajdon esetében az adott tulajdonostársat a dolog használati joga tulajdoni hányadának megfelelő arányban illeti meg, amennyiben ezt meghaladó mértékben használja a dolgot, azt túlhasználatnak nevezzük és a túlhasználat értékét (túlhasználati díj) a másik tulajdonostársnak meg kell térítenie (új Ptk. 5:74.§). A házassági közös vagyon esetében a túlhasználat fogalmilag kizárt, hiszen a házastársakat a házastársi közös vagyon (mint egész, aktívumokkal és passzívumokkal, valamennyi vagyonelemével együtt) osztatlanul, egyenlő arányban illeti meg, ezért fogalmilag kizárt és értelmezhetetlen, hogy valamely vagyontárgyat csak az egyik házastárs használ, míg egy másik vagyontárgyat csak a másik és ezért az életközösség megszűntetésekor ezen alapuló kvázi túlhasználati díj-elszámolást alkalmaznak⁷ (új Ptk. 4:37.§/3/).

A házassági vagyonszövetség kérdéseiben röviden végigpillantva könnyen belátható, hogy – vélelmezve a házasságot kötő felek maximális jóhiszeműségét és kooperatív készségét a közös életük során felmerülő helyzetek kapcsán – a későbbi görődülékeny együttműködés és a félreértések elkerülése érdekében a vagyonszövetségi kérdések átfogó és részletes szabályozására van szükség a házaspárok vonatkozásában saját esetükre szabva. Ez az európai kultúrában – utalva itt a 2. lábjegyzetben írtakra is – szerződéses formában, írásban⁸ jelenik meg. A házassági vagyonszövetségi szerződés⁹ a magyar jogi kultúrában az 1894-es házassági törvénytől (elenyésző számban már azt megelőzően is)

egészen a Csjt. hatályba lépéséig jelen volt, élő és a házasságok jelentős hányadában alkalmazott jogintézményként létezett. Azonban a jogintézménynek 1952-es eltűnése és 1974-es újra megjelenése között felnőtt egy generáció, akik már nem tudtak ezzel kapcsolatban tapasztalatokat átadni gyermekeiknek. Így ma, bő negyed századdal a jogintézmény újraéledése után a szakma döntően becslésre és saját tapasztalatra alapuló ismeretei alapján csak a házasságok néhány százalékában létezik vagyoni szerződés, ami EU viszonylatban különösen alacsony¹⁰. A házassági vagyoni szerződések számát közvetlenül nem befolyásolja az új szabályozás, de az új Ptk. azon rendelkezése, ami a forgalom biztonsága érdekében a szerződést harmadik személyekkel szemben csak a házassági vagyoni szerződések országos nyilvántartásába való bejegyzésével teszi hatályossá (új Ptk. 4:65.§ /2/). Ez a joggyakorlatot minden valószínűség szerint rövid időn belül abba az irányba tereli, hogy minden szerződést bejegyeztessenek a nyilvántartásba. Ez járulékos eredményként a szerződések számáról megbízható statisztikát fog eredményezni. A szerződés bármikor, a házasságkötés előtt¹¹ vagy alatt, akár még (ha az életközösség még fennáll) a bíróság előtt folyamatban lévő bontóper alatt is (bár ez a gyakorlatban inkább vagyonfelosztási szerződés) megköthető. A szerződés érvényességi feltétele 1987-es ismételt megjelenése óta annak ügyvédi ellenjegyzése, vagy közjegyzői okiratba foglalása. Az új Ptk. által bevezetett nyilvántartásba vételi kötelezettség a szerződésnek a harmadik felek felé való hatályosságát érinti, a felek egymás közti jogviszonyában érvényes marad nyilvántartásba vétel nélkül is, de harmadik fél követelheti a szerződéstől eltérő megosztást¹² (új Ptk. 4:63-66.§).

Talán megmosolyogtatónak tűnik, hogy evidenciája ellenére is bekerült a törvénybe, hogy a házassági vagyoni szerződéstől az életközösség megkezdése előtt bármelyik fél elállhat (új Ptk. 4:74.§). Végigtekintve a házasságjog történetét azonban találunk példát, amely megmutatja a szabály indokát. A középkorban kialakult egy olyan szokásjoggá erősödő gyakorlat, ami az eljegyzésből és/vagy a felek között kötött szerződésből kikényszeríthetővé tette a házasságkötést, függetlenül attól, hogy a volt egyes az eljegyzést fel akarta bontani¹³.

Az új Ptk. a házassági vagyoni szerződést a törvény családjogi könyvében a Házassági vagyonjog cím alatt, annak VII. fejezetében tárgyalja. Ezen fejezeten belül két pontban tárgyal külön két vagyoni rendszert: a közszerzeményi rendszert és a vagyonelkülönítési rendszert, míg a törvényes vagyoni rendszernek deklarált házastársi vagyonközösségnek¹⁴ az egész VI. fejezetet szenteli. Azonban ez a szerződési szabadság elvéből következően nem jelenti azt, hogy a felek más vagyoni rendszerben konszenzussal szabadon ne állapodhatnak meg. A törvény nem a hagyományos elveket ismétli, miszerint szerződés létrejöhet szóban, írásban és ráutaló magatartással, hanem tartalma felől közelít, mikor azt mondja, hogy szerződés a felek kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozata (új Ptk. 6:63.§). A törvény tehát a vagyoni

rendszerben a házasfeleknek csak javaslatokat ad. Részletesebben szabályozza azt a rendszert, amit akkor kell alkalmazni, ha a felek nem kötnek vagyoni jogi szerződést (törvényes rendszer, házassági vagyoni közösség). Eszerint közös vagyoni amit az életközösség alatt akár együtt, akár külön-külön szereztek és ugyanígy a közös vagyoni terhel az életközösség alatt bármely fél által külön vállalt tartozás. Ebben a rendszerben a különvagyoni csak korlátozott körben létezik és a különvagyoni haszna is közös vagyoniá válik (új Ptk. 4:38.§).

Mi lesz a céggel?

Erre a kérdésre több válasz is lehetséges. Az új Ptk. abban hozott nagy szemléletbeli változást, hogy míg korábban külön törvény szabályozta a házasságot és külön törvény a cégeket, az új Ptk. egy törvénybe – annak különböző könyveiben – szabályozza a két témát. Az új Ptk. előtt számos kérdést a bírói gyakorlat oldott meg, azonban az ítélet, amit jellemzően házastársi közös vagyoni megosztása ügyében hozott, a peres feleken kívüli jogalanyokra is jelentős hatással volt. Ez sok esetben felvetette harmadik személyeknek az adott vagyoni megosztási perbe való beavatkozásának indokát, hiszen a polgári eljárásjog (1952. évi III. törvény a polgári eljárásjogról, továbbiakban: Pp.) szerint a perben félként személyesen vagy meghatalmazottja útján az járhat el, aki a per tárgyával a polgári jog szabályai szerint érvényesen rendelkezhet (Pp. 49.§ /1/ c.). Tehát esetünkben fél lehet a családi cégnél a – házastársakon kívüli többi – tagjai és maga a családi cég is, hiszen a saját vagyontárgyával és önmagával való rendelkezés könnyen levezethető. Bár az is könnyen indokolható, hogy a per tárgya csak a házastársi közös vagyoni tartozó társasági tulajdonrész, nem az egész cég. A harmadik személyeknek a házassági vagyoni jogi perbe való beengedése a perek elhúzódását okozta. Az új Ptk. abban hozott új koncepciót, hogy a jogi személyt tárgyaló harmadik könyvének a gazdasági társaságokról szóló harmadik részében – a kialakult bírói gyakorlatot alapul véve – tételes szabályokat állapított meg a gazdasági társaságok házassági vagyoni jogi perben szereplő tulajdoni hányadának megosztására. Ennek megfelelően az új Ptk. az egyes társasági formákra külön szabályozza a kérdést.

A Családjogi Könyv szerint az egyik házastárs foglalkozása gyakorlásához vagy egyéni vállalkozói tevékenységéhez szükséges vagyontárggyal kizárólagosan rendelkezhet (új Ptk. 4:43.§ /1/). Ugyan itt a jogalkotó csak az egyéni vállalkozási formát említi meg, azonban figyelembe véve a gazdaságban a más formában működő többi más vállalkozási forma tulajdonságát és működési szabályait, nyilvánvaló, hogy az új Ptk. hivatkozott szabály az egyéb vállalkozási formákra is értelemszerűen érvényes.

A házastársi közös vagyoni megosztása által közvetlenül érintett cégek főként mikro- és kisvállalkozások, amelyek jellemzően közkereseti társaság (kkt.), betéti társasági (bt.), korlátolt felelősségű társaság (kft.) társasági formában működnek, de jellemző, hogy a házastársi közös vagyoni részvények – zömmel nyilvánosan működő részvénytársaságok (nyrt.) – fordulnak elő.

Ezek alapján tekintsük át, hogy az új Ptk. az egyes társasági formák esetében milyen speciális rendelkezéseket vezetett be a házastársi vagyontársaság megosztása esetében, de a jelenlegi hazai makrogazdasági környezetben azt is nézzük meg, hogy milyen környezetben léteznek ezek a családi cégek. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH, 2015) adatai szerint Magyarországon több mint 1.800 ezer gazdálkodási forma létezett¹⁵. A KSH által közzétett adattáblákban az új Ptk. által ismert gazdasági társasági formáknál lényegesen több gazdasági forma típust vizsgál, azonban ezek jelentős része megfeleltethető az új Ptk. által ismert formáknak, a típusok kis része pedig elhanyagolható számban van jelen a gazdaságban.

Közkereseti társaság

A mai magyar gyakorlatban ritkán alkalmazott társasági forma, a KSH adatai szerint kevesebb, mint 5.000 darab kkt. létezett 2014-ben. Társasági jogi szempontból érthető a vállalkozók idegenkedése a kkt. formától, hiszen valamennyi tag a társasági szerződés ellenkező rendelkezése hiányában egyben ügyvezető is és a kkt. vagyontól meghaladó tartozásaiért valamennyi tag korlátlanul és egyetemlegesen felel, vagyis a másik ügyvezető tag által hozott rossz döntésből eredő tartozásnak a cégvagyontól feletti részét a hitelező teljes egészében követelheti a másik, „vértlen” tagtól is.

A statisztikai adatokból látható, hogy kifejezetten ritkán fordul elő olyan helyzet, hogy kkt. az a családi cég, amelyet meg kell osztani a válás során. A cégformának eme ritkaságára tekintet nélkül a jogalkotó itt is adott kifejezetten házastársi közös vagyon megosztása esetében alkalmazandó szabályt¹⁶ (új Ptk. 3:141.§), illetve a tag saját hitelezői igényeinek kezelésére vonatkozó szabályok erre az esetre is alkalmazhatóak a Családjogi Könyvben foglalt szabályokkal összhangban. A házastárs érdekeit szem előtt tartva a jogalkotó rögzítette, hogy a házastársi közös vagyon megosztása esetében a kkt. közös vagyoni üzletrésze is megosztható, a kkt. társasági szerződésének módosításával a vagyonmegosztás kertében a házastárs a kkt. tagjává válhat. A jogalkotó a házastárson kívüli többi tulajdonostárs érdekeit figyelembe véve úgy rendelkezett, hogy a házastársi közös vagyon megosztásakor a társasági szerződés módosítása révén szerez tulajdonrészt a másik házastárs, amihez pedig valamennyi tulajdonostárs egyetértése – a módosított társasági szerződés aláírása – szükséges. Amennyiben bármely kívülálló fél nem kíván a másik házastárssal együtt tulajdonostárs lenni a kkt.-ben, annak a kkt. általános szabályai szerint joga van felmondani a társasági szerződést és ezáltal megszüntetni társasági tagságát (új Ptk. 3:146.§b.). Ha a vállalkozó házastárs, házastársa érdekeit figyelembe nem véve folytatta tevékenységét, az így okozott kárt, a szerződésen kívüli károkozás szabályai szerint kell megtérítenie (új Ptk. 4:43.§ /3/), amire pedig már találunk szabályokat a kkt. szabályai között. Eszerint a hitelező kielégítési alapjául a tagot megillető tulajdoni hányad szolgál és ennek érdekében végrehajtási eljárás során gyakorolhatja a tagot megillető felmondási jogot. Ennek keretében elégheti ki igényét –

az őt megillető vagyonhányad kiadását – a másik házastárs, ha más módon igénye nem elégíthető ki (új Ptk. 4:61.§ /2/-/3/).

Betéti társaság

A betéti társaság egy általánosan használt, elterjedt társasági forma, ahol csak a beltág(ok)nak van teljes anyagi felelőségük a társasági vagyont meghaladó tartozásokért, a tagság másik része, a kültag(ok) csak a társasági szerződésben vállalt vagyoni betét szolgáltatására köteles, ezt meghaladó mértékben nem felel a társaság tartozásaiért (új Ptk. 3:154.§). A társaság ügyvezetését is kizárólag a – a kkt. tagjához hasonló felelőségű – beltág végezheti (új Ptk. 3:156.§).

Első ránézésre talán furcsának tűnhet, hogy a gyakorlatban alig használt közkereseti társaság szabályait a jogalkotó sokkal részletesebben és hosszabban fejt ki, mint a mai magyar gazdaságban működő összes szereplő 10%-át kitevő betéti társaságok szabályait¹⁷. A látszólagos furcsaság oka a jogalkotás által az ősidők óta ismert módszer, az ún. utaló szabály, amely itt is kimondja, hogy a betéti társaságra is a közkereseti társaságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni megfelelően¹⁸, hacsak a betéti társaságra nincs speciális szabály. Az utaló szabály – jelen esetben az új Ptk. 3:155.§ – alapján lehet a betéti társaság esetében is a betéti társasági tulajdonrésznek a házassági vagyonközösség megszüntetésekor szükséges megosztását alkalmazni. Itt – hasonlóan a közkereseti társaság esetéhez – a társaság többi tagjainak megvan a lehetőségük, hogy felmondással megszüntessék tagsági viszonyukat, ha nem kívánnak a másik volt házastárssal közös társaságban tevékenykedni. Ez – a társasági szerződés felmondása¹⁹ – főleg akkor merül fel, ha a társaság beltagját érinti a házassági közös vagyon és a társaság többi bel- és kültagjai nem kívánnak a másik volt házastárssal közös társaságban dolgozni, hiszen a társaság ügyvezetését a beltág látja el, a házassági közös vagyon megosztása révén a társaságba belépő új kültag volt házastárssal a cég működésére nincs meghatározó befolyása.

Korlátolt felelőségű társaság

A korlátolt felelőségű társaság az első, 1988-as társasági törvény óta a legnépszerűbb társasági forma a magyar gazdaságban. Nagy vonzerejét főleg az adja, hogy a tulajdonosoknak speciális esetek kivételével a vagyoni betét szolgáltatásán túlmenően nincs felelősége a társaság tartozásaiért²⁰. A társaságnak erre tekintettel kiemelten fontos az alaptőkére vonatkozó szabályok betartása, hiszen a tulajdonos magánvagyonával nem felel a cég tartozásaiért, azt csak a cégvagyonból lehet kielégíteni. Az alaptőke minimuma 1988-ban egymillió forint volt, ami akkor megfelelően magas összeg volt a forgalom biztonsága számára. Később ezt a minimumot hárommillió forintra emelte a jogalkotó az időközben bekövetkezett inflációra tekintettel. A harmadik változás az alaptőke minimumnak ötszázezer forintra való csökkentése volt a vállalkozások minél dinamikusabb terjedése érdekében. Ennek viszont sajnálatos mellékkövetkezménye lett

a feketegazdaság által nagy számban létrehozott korlátolt felelősségű társaság, mivel itt a korlátolt felelősség mögé bújva könnyebben tudott a feketegazdaságban tevékenykedni a cég. Ezért az új Ptk. a kft. alaptőke minimumát visszaemelte hárommillió forintra.

Az új Ptk. – tekintettel a társasági forma gyakoriságára a magyar gazdaságban – részletesen szabályozza a kft.-t, és a házastársi vagyontársaság megosztása esetén követendő eljárást. A házassági vagyoni perekben döntően ezeket a szabályokat fogják alkalmazni a bíróságok, hiszen ez a leggyakoribb társasági forma.

A kft. esetében az üzletrész testesíti meg a társasággal kapcsolatban fennálló jogait és kötelezettségeit²¹. Ezért a jogalkotó az üzletrész szabályozásakor rendelkezik a házastársi vagyontársaság megosztásakor alkalmazandó szabályokról. Eltérő megállapodás hiányában a házasság alatt bármely fél által szerzett üzletrész a házastársi vagyontársaságba kerül, függetlenül attól, hogy mind a cég, mind a cégbíróság felé csak az egyik házastárs jelenik meg tulajdonosként. Az új Ptk. rendelkezése szerint a másik házastársat az üzletrészen megillető jogokkal a bíróságnak csak a házastársi vagyoni perben kell – az érintett házastárs kérelmére – foglalkoznia (új Ptk. 3:172.§). A szabállyal a jogalkotó a bírói gyakorlatot kodifikálta, amikor kimondta, hogy a házastársi közös vagyon megosztásakor az üzletrész felosztható, vagyis a vagyontársaság megszüntetését követően mindkét (volt) házastárs külön, önálló üzletrész tulajdonosaként²² lehet a társaság önálló tagja (új Ptk. 3:173.§ /1/ d.). A jogalkotó azt is kimondta, hogy házastársi vagyontársaság megosztásakor az üzletrész felosztására akkor is lehetőség van, ha az általános szabályok szerint erre nem lenne lehetőség²³, valamint bárki harmadik személynek másokat megelőző megszerzésére irányuló joga van az üzletrészre. A törvény megfogalmazása alapján a másik házastársat megelőző elsőbbség nem kizárólag a törvény által felsorolt, törvény által alapított elővásárlási jogokat előzi meg²⁴, hanem szerződéses, vagy egyoldalú jognyilatkozat által alapított jogot megelőz. Fontos megjegyezni, hogy a házastársnak ez az abszolút elsőbbsége kizárólag a házassági vagyoni perben érvényesül, tehát ha a házastárs peren kívül, szerződéses úton osztják meg házastársi vagyontársaságukat, arra ez a minden más megelőző elsőbbség nem érvényesül.

Részvénytársaság

Részvénytársaság esetén – mind zártkörűen, mind nyilvánosan működőnél – a részvény, mint értékpapír testesíti meg a tulajdonosi jogokat. Ellentétben a kft. üzletrészével, a részvénytársaság részvénye nélkül – ahogy azt az értékpapírszabályok egyik alapvető szabálya kimondja (új Ptk. 6:565.§ /3/) – a részvényest megillető jogok sem nem igazolhatók, sem nem érvényesíthetők. Éppen ezért itt a házastársi vagyontársaság megosztásakor a részvény értékpapírok megosztására van szükség, ami vagyonmegosztási kérdésként bármely más vagyontárggyal egyenmően viselkedik. Speciális helyzetet ilyenkor – a gyakorlatban jellemzően zártkörűen működő részvénytársaságoknál megjelenő – elsőbbségi részvények (új Ptk. 3:230.§ /2/ a.-f.) megosztása jelenthet, hiszen ezen

értékpapírok a törzsrészesvényekhez képest olyan többletjogokat biztosítanak, amely többletjogok értéke nagyban függ a társaság és a részvény tulajdonosának üzleti stratégiai helyzetétől²⁵. Erre tekintettel a törvény a részvénytársaságok szabályainál nem tartotta szükségesnek külön szabály kimondását a házastársi közös vagyon megosztásának kérdésére.

Szövetkezet

A szövetkezeti forma a magyar gazdaságban meglehetősen ritka, annak ellenére, hogy a jogalkotó az új Ptk-ban meghatározott általános szövetkezeti szabályokon túl több speciális szövetkezet típusra vonatkozó speciális szabályt alkotott meg²⁶. Ennél a társasági formánál sem tartotta indokoltnak a jogalkotó a házastársi közös vagyon megosztására külön szabály megalkotását, hiszen a szövetkezet az ún. „nyitott tagság elvén” működik (új Ptk. 3:325.§). Ha a házastársi vagyonszövetség megosztása szövetkezeti tulajdoni hányad megosztását mondja ki, a kérdésre alkalmazható a – jellemzően szövetkezeti üzlet rész adásvétel útján – kilépő tag helyébe belépő tagra vonatkozó általános szabály (új Ptk. 3:354.§ /1/ és /4/).

Vízitársulat, vízközmű-társulat és erdőbirtokossági társulat

Ezeket a társasági formákat a következő törvények szabályozzák: 2009. évi CXLIV. tv a vízitársulatokról, 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról, 1994. évi XLIX. törvény az erdőbirtokossági társulatokról.

Ezekben a társasági formákban a házassági vagyonszövetség megszüntetése értelmezhetetlen, mivel itt az adott társulati tagság egy speciális vagyontárgy tulajdonához kötődik, tehát aki az adott dolog tulajdonosa, az lesz a társulás tagja.

Közjegyzői iroda, ügyvédi iroda, végrehajtói iroda

A három vállalkozási forma különlegességét az összes többi formához képest az adja, hogy ezek a vállalkozások sajátos, szoros kapcsolatban vannak a végrehajtó, jogalkalmazó közhatalommal, amely közhatalom egyes elemeinek használatára az állam esetileg fel is hatalmazza ezeket a vállalkozásokat. Ugyancsak specialitása ezeknek a vállalkozásoknak, hogy alapítani csak az adott tevékenységre vonatkozó kinevezéssel rendelkező személy jogosult.

A három formára a következő jogszabályok vonatkoznak: a közjegyzői irodára az 1991. évi XLI. tv. (továbbiakban: közjegyzői tv.), az ügyvédi irodára az 1998. évi XI. tv. (továbbiakban: ügyvédi tv.), a végrehajtói irodára az 1994. évi LIII. tv. (továbbiakban: vht.).

A három forma közül az ügyvédi iroda tér el abban, hogy míg az ügyvédi tevékenységet az ügyvéd nem csak ügyvédi iroda tagjaként, hanem ügyvédi irodán kívül, egyéni ügyvédként is elláthatja²⁷ (ügyvédi tv. 1.§), addig a végrehajtó (vht. 254/A. §) és a

közjegyző (közjegyzői tv. 30.§) tevékenységét csak végrehajtói irodában, illetőleg közjegyzői irodában végezheti.

Ugyancsak eltérése az ügyvédi tevékenységnek – akár ügyvédi irodában, akár egyéni ügyvédként gyakorolják –, hogy annak gyakorlására való jogosultság, vagyis az ügyvédi kamarába²⁸ való felvételre való jogosultság megillet mindenkit, aki a törvényi feltételeknek megfelel (ügyvédi tv.13.§).

A három cégformára alapvetően a kft. szabályait kell általános esetben alkalmazni – ezt a közjegyzői tv. 31/A. (3) bekezdése és a vht. 254/A.§ (2) bekezdése explicit kimondja, az ügyvédi tv. ilyen szabályt nem ad, azonban az adóhatóság adójogi és számviteli szempontból kft.-ként kezeli. Azon házasságoknál – ugyancsak becslés és feltételezések alapján –, ahol (legalább) az egyik házastárs a közjegyzői, ügyvédi vagy végrehajtói hivatásrendbe tartozik, a társadalmi átlagnál magasabb a házassági vagyoni jogi szerződések aránya.

A három cégformánál közös, hogy – többszemélyes iroda esetében – tagjai között legalább egy, a hivatás gyakorlására jogosult személynek²⁹ kell lennie. Azt a törvény nem zárja ki, hogy a kamarai tag tagok mellett nem kamarai tagja is legyen az irodának, aki kizárólag tulajdoni hányada arányában jogosult az iroda legfőbb szervének ülésén részt venni, illetőleg jogosult az osztalékra. Ezek alapján nem kizárt, hogy a házastársi vagyonközösség megosztásakor a másik házastárs is tulajdonrészt szerez az irodában.

Egyéni vállalkozás, egyéni cég

A rendszerváltás óta elterjedt vállalkozási forma, ahol a vállalkozó magánszemély egyedül – vagy alkalmazottaival együtt – mindenféle, akár egyszemélyes társasági forma nélkül végzi a vállalkozói gazdasági tevékenységét, miközben vállalkozói tevékenysége során végzett tevékenységéért teljes magánvagyonával korlátlanul felel (2009. évi CXV. tv. továbbiakban evtv. 15.§). A törvény lehetővé teszi, hogy az egyéni vállalkozói nyilvántartásban szereplő természetes személy önálló jogalanyisággal rendelkező egyéni céget alapítson (evtv. 21.§), amely vagyonával felel kötelezettségeiért, azonban a vagyonát meghaladó kötelezettségekért az azt alapító egyszemélyes tag egyéni vállalkozó teljes vagyonával korlátlanul felel (evtv. 27.§ /3/). A házastársi vagyonközösség megszüntetése körében az új Ptk. – az egyéni vállalkozó házastársat érintő vagyonmegosztással kapcsolatos bírói gyakorlat eredményeit átvéve kodifikálva – az egyéni vállalkozói tevékenységhez szükséges vagyontárgyakat elsősorban³⁰ az egyéni vállalkozó házastársnak rendeli adni (új Ptk. 4:61.§/2/).

Összefoglalás

A válás jogintézménye a reformációval tért vissza ezer év után az európai jogéletbe, Magyarországon az 1894-es házassági törvény hozta be az állami jogba. A házassággal és a válással mindenütt szorosan összekapcsolódik a – mai fogalmaink szerint – házastársi közös vagyon és annak megosztásának kérdése, amire a teljes vagyonközösségtől a teljes vagyon elkülönítésig több elvi modell alakult ki a nemzetközi

gyakorlatban. Hazánkban a házassági vagyoni jog eléggé háttérbe szorult, a házassági szerződés pedig el is tűnt a szocialista kor alatt, és csak közvetlenül a rendszerváltás előtt jelentek meg ismét. A megjelenő piacgazdasági viszonyok között megjelent a bírói gyakorlatban a „családi cég” váláskor való megosztásának kérdése, amire az új Ptk. hatályba lépése előtt nem volt konkrét szabály, azt a bírói gyakorlat alakította. Az új Ptk. amely a magánjog több fontos részét egy törvényben kodifikálja, a házassági vagyoni jog kérdéseinél döntően a bírói gyakorlat által az elmúlt évtizedekben kialakított egységes gyakorlatot foglalta törvénybe, kiegészítve a modern kor kívánalmaival.

A dolgozatban egy rövid történeti áttekintés után a házassági vagyoni jog elvi alapozását mutattam be, különös tekintettel a házasság megszűnésekor követendő megoldásokra. Ezután az új Ptk. III. könyvében szabályozott hagyományos társasági jogi formákat tekintetem át abból a szempontból, hogy válás esetén milyen szabályokat ad a jogalkotó a nyilvántartás szerint mindkét házastárs közös, vagy az egyik házastárs önálló tulajdonában lévő, de a házastársi vagyoni közösségbe tartozó családi cég megosztására, a házastársi közös vagyoni megszűntetésekor. A gazdasági életben ismert és gyakori formák után röviden áttekintetem a mai gazdaságban létező más, lényegesen ritkább formák helyzetét váláskor.

Az új Ptk. szabályainak tárgyalásakor általános érvénnyel állapíthattuk meg, hogy az új Ptk. azzal, hogy a családi cégek megosztására vonatkozó szabályokat döntően a bírói gyakorlatot kodifikálva egységes törvényi szabályokat adott, jelentős mértékben segítette a joggyakorlatot, hiszen az a családi cégek megosztásakor már nem a – valamilyen mértékben mindig változó – bírói gyakorlatra, hanem konkrét törvényi szabályokra támaszkodhat. Az egységes szabályok megjelenése lendületet tud adni a jelenleg vállalkozói szférában tevékenykedő házastársak házassági vagyoni jogi szerződéskötési gyakorlatának, amely jelenleg – becslések szerint – nemzetközi összehasonlításban különösen alacsony. Hogy a gyakorlat a házassági vagyoni jognak a családi cégekre vonatkozó rendelkezéseit hogyan és milyen mértékben fogja alkalmazni, jelenleg még nem megválaszolható, hiszen az új Ptk. hatályba lépése óta eltelt kettő évben még olyan alacsony számban születtek ilyen tárgyú jogerős ítéletek, hogy azokból statisztikailag megalapozott elemzést nem lehet végezni, de mint láttuk, a jogalkotó a kialakult gyakorlat előre mutató fejlesztésével alkotta meg a kódexet.

Hivatkozott források

- 1894:31. tc.
- 1946:12. tc.
- 1952. évi III. tv.
- 1952. évi IV. tv.
- 1974. évi I. tv.
- 1979. évi 13. tvr.
- 1986. évi IV. tv.
- 1987. évi 20. tvr.

1991. évi XLI. tv.
1994. évi LIII. tv.
1994. évi XLIX. tv.
1995. évi LVII. tv.
1998. évi XI. tv.
2009. évi CXV. tv.
2009. évi CXLIV. tv.
2013. évi V. tv.

Biblia, Máté evangéliuma. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Budapest, 2003.

EUROSTAT: Population and Social Conditions 3/2003. 122.

KŐRÖS, A.: A HÁZASSÁGI VAGYONJOG KORSZERŰSÍTÉSÉNEK ELVI KÉRDÉSEI. IN: PJK 2001/2. 3-18.o.

Központi Statisztikai Hivatal: Regisztrált gazdálkodó szervezetek. KSH, Budapest, 2015.

Központi Statisztikai Hivatal: A regisztrált gazdasági szervezetek száma, 2014. in: Statisztikai tükör 2015/22. 1-4.o.

Jegyzetek

¹ 2016. januárig jogerősen befejezett, a házastársi vagyonközösség megszüntetésével foglalkozó olyan per, amiben családi vállalkozás is szerepelt egyéneként alig 1-5 darab volt.

² t.i. a házasságot

³ A Római Birodalomban I. (Nagy) Theodosius császár 380-ban kiadott Cunctos populos című ediktumával kizárólagos államvallássá tette a niceai-konstantinápolyi hitvallás szerinti kereszténységet. A hitvallás konkretizálása a rendeletben azért volt fontos, mivel léteztek ezt a hitvallást el nem fogadó keresztény gyülekezetek. A viták a Szentháromság-tan körében voltak a gyülekezetek között.

⁴ A nyugati kereszténységben a reformáció kezdő dátumának 1517-et tekintik, amikor Luther Márton megkezdte – az eredetileg a Római Katolikus Egyház megújítására irányuló – tevékenységét, amely végül egyházszakadáshoz vezetett. Luther Márton tanai – sok egyéb mellett – a házasság felbonthatatlanságának elve helyett, annak felbonthatóságát hirdették.

⁵ A legtöbb eszmerendszer a „házasság”-ot a kifejezetten neutrális „kapcsolat” helyett más kifejezésekkel jelöli. Itt Európában a keresztény eszmerendszer kifejezéseit felvonultatva, a latin kereszténység a házasság „szerződés”, az ortodox kereszténység a házasság „szövetség” jellegét emeli ki, amely mindkét szó, ideológiai és világnézeti beállítódástól függetlenül a felek hosszú távú kapcsolatát feltételezi.

⁶ Vagyis a házasságkötést megelőző, hivatalosan semmilyen módon nem regisztrált életközösség megkezdésétől.

⁷ A magyar bírósági gyakorlatban időről időre találkozni lehet olyan esettel, ahol egyik, vagy mindkét fél ügyvédje túlhasználati díj elszámolást kíván kérni, de a bíróságok az eset összes körülményei alapján vizsgálják meg a betervezett vagyonmérleget.

⁸ Nem térve ki a nemzetközi magánjogról szóló ENSZ egyezményben is rögzített magánjogi elvnek arra a kérdésére, miszerint a szerződést írásbeli forma mellett szóban és ráutaló magatartással is lehet kötni, mivel a magyar jog a házassági vagyoni szerződésre minősített írásbeli formai követelményt ír elő érvényességi feltételként. Viszont szükséges megjegyezni, hogy napjaink jelentős migrációs mozgásából következhetnek majd olyan esetek, ahol egyik, vagy

mindkét házas fél személyes joga elismeri a szóban, vagy ráutaló magatartással kötött házassági vagyoni szerződés érvényességét. (1979. évi 13. tvr. és 1987. évi 20. tvr.)

⁹ Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a házassági vagyoni szerződés kötése nem azt jelenti, hogy a felek (egyike) már a válás utáni vagyonmegosztás kérdéseit tartja szembe előtt a házasságkötéskor, hanem azt, hogy a felek fel akartak készülni a későbbi közös életük során esetlegesen bekövetkező váratlan helyzetek kezelésére.

¹⁰ Az EUROSTAT 2003. évi – magyar csatlakozás előtti – adatai szerint a házasságok 13%-ban van házassági vagyoni szerződés, azonban az adat csak becslés, mivel nem minden tagállamban van közhiteles nyilvántartás a házassági vagyoni szerződésekről. (EUROSTAT, 2004.)

¹¹ A nyilvántartásba élettársi szerződés is bejegyezhető, de köthető házassági vagyoni szerződés az életközösség megkezdése előtt is.

¹² Ha az egyik házastársnak nagy összegű tartozása van és azt sem különvagyona sem a nyilvántartásba nem vett házassági vagyoni szerződés szerint őt illető vagyon nem fedezi, a hitelező fel tud lépni a házassági szerződés megtámadása érdekében, kérve a törvényes vagyoni rendszer szabályait alkalmazni, hogy így nagyobb vagyoni értékből tudja kielégíteni követelését.

¹³ Így jelentek meg a középkorban az eljegyzés érvénytelenségének megállapítása iránti perek.

¹⁴ A korábban áttekintett elvi rendszerek közül a közszerzeményi rendszer a reálszerzésen alapuló közszerzeményi rendszernek; a vagyonekülönítési rendszer a teljes vagyonekülönítési rendszernek; a házastársi vagyoneközösség a szerzeményi közösségi rendszernek feleltethető meg.

¹⁵ Az egyes működési formákra vonatkozóan a 2015-ös adatok még nem állnak rendelkezésre, ezért az elemzésnél a 2014-es adatokat használom, eszerint 2014-ben nagyságrendileg ugyancsak 1.800 ezer, de a 2013-as adatnál 17.370 darabbal kevesebb gazdálkodási forma létezett. (KSH: Regisztrált gazdasági szervezetek. Budapest, 2015.)

¹⁶ A jogalkotásnak régi alapelve, hogy minden, akár csak elméletileg is felmerülő problémára is alkosson szabályt, különös tekintettel arra, hogy a történelmi tapasztalat – a tudomány és a technika fejlődése következtében – azt mutatja, hogy időről időre felmerülnek olyan jogesetek, amikre a jogszabály megalkotásakor a jogalkotó nem gondolt és sok esetben a jogalkotás után hosszabb idővel a jogalkotás során épp azokat a szabályokat alkalmazzák gyakran, amelyek megalkotásakor arra számítottak, hogy azokat csak nagyon kevés esetben kell alkalmazni.

¹⁷ Az új Ptk. közkereseti társaságokat szabályozó IV. könyv III. rész XI. cím összesen 15 paragrafusból, a betéti társaságokat szabályozó XII. cím mindössze 5 paragrafusból áll.

¹⁸ Több, az új Ptk. előtt született jogszabály az utaló szabályban a „megfelelően” kifejezés helyett az „értelemszerűen” kifejezést használja.

¹⁹ Az új Ptk. 3:155.§ utalásával 3:146.§ b) pont aszerinti felmondás.

²⁰ A társaság nevében szereplő „korlátolt felelősség” kifejezés éppen ezt mutatja, hogy a társaság tartozásaiért a tag nem felel.

²¹ Házastársi vagyoneközösség megosztásakor relevánsan az üzletrész által megtestesített, a társaságban az üzletrész tulajdonosát megillető társasági tulajdoni hányadot.

²² Amely két üzletrész együttes értéke a korábbi tulajdonos házastárs üzletrészeének értékével egyezik meg.

²³ Az új Ptk. 3:167.§ (1) bekezdés szerint semmilyen jogcímen nem lehet átruházni az üzletrészt, ha a tag az üzletrész által képviselt törzsbetétet teljes egészében nem szolgáltatta.

²⁴ Az üzletrészre az új Ptk. 3:167.§ (2) bekezdés szerint elővásárlási joga van a társaság többi tagjának, a társaságnak és a társaság által erre kijelölt személynek, ebben a sorrendben.

²⁵ Ez legmarkánsabban talán az új Ptk. 3:233.§ által szabályozott vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvény esetében mutatkozik meg, amely részvény tulajdonosa jogosult lesz önállóan – az alapszabályban meghatározott eljárás

szerint – kijelölni és visszahívni a társaság operatív irányító és ellenőrző testületének tagját. Ez a kijelölés pedig a cég működését, cégértékét jelentősen befolyásolhatja.

²⁶ A jogszabályok szerint létezhetnek mezőgazdasági-, iskola-, biztosítási-, szociális-, foglalkoztatási-, takaré- és hitelszövetkezetek. A KSH adatai szerint 2014-ben valamennyi formát összeszámolva mindösszesen 5.948 db szövetkezet létezett.

²⁷ A Magyar Ügyvédi Kamra nyilvántartása szerint 10.775 ügyvéd volt Magyarországon 2016. január 1-én. Ügyvédi iroda (az egyszemélyes és a többszemélyes ügyvédi irodák együtt) 5.176 darab volt.

²⁸ A közjegyzői (közjegyzői tv. 16.§) és a végrehajtói (vht. 232.§) tevékenység kizárólag az igazságügyért felelős miniszter általi kinevezéssel látható el.

²⁹ Az érintett hivatások (a törvényi egyéb feltételeken felül) kizárólag az illetékes kamara – Bírósági Végrehajtói Kamara, Magyar Közjegyzői Kamara, Magyar Ügyvédi Kamara – tagjaként lehet végezni.

³⁰ A jogszabály által használt „elsősorban” kifejezés azt mutatja, hogy a vagyonmegosztásnál a vagyonmegosztási mérleg készítésekor a tevékenységhez szükséges vagyontárgyakat ennek a félnek kell számolni, ezek a vagyontárgyak csak akkor kerülhetnek a másik félhez, ha matematikailag más módon a vagyonmegosztásra nincs lehetőség.

